

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zvyšování kvality vzdělávání učitelů přírodovědných předmětů

*Tento projekt je spolufinancován
Evropským sociálním fondem a státním
rozpočtem České republiky.*

Výukové materiály v teorii a praxi

Část A - učebnice

doc. RNDr. Oldřich Lepil, CSc.

*Tento projekt je spolufinancován Evropským
sociálním fondem a státním rozpočtem
České republiky.*

Přehled výukových materiálů

- učebnice
- doplňující a pracovní literatura pro žáky
- odborná a metodická literatura pro učitele
- učební pomůcky
- materiály pro elektronickou prezentaci
- informační zdroje na webu
- materiály pro e-learning

Východiska výběru a tvorby výukových materiálů

- Rámcový vzdělávací program
- Školní vzdělávací program
- Individuální studijní předpoklady žáků a třídního kolektivu
- Technické a materiální zajištění výuky

Právní aspekty využití a tvorby výukových materiálů

Autorský zákon -Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- a) **Využívání hotových děl** různého druhu (učebnice, multimediální programy na CD, popř. DVD, didaktický software, soubory pro interaktivní tabule apod.).
- b) **Vlastní tvorba** výukových materiálů s využitím děl jiných autorů.
- c) **Publikační činnost** (články do odborného tisku, publikace k získání vyšších kvalifikačních stupňů apod.).

*Tento projekt je spolufinancován Evropským
sociálním fondem a státním rozpočtem
České republiky.*

Učebnice a její funkce v procesu vyučování a učení

Z funkčního hlediska učebnici chápeme jako:

- **kurikulární projekt** (vymezuje v souladu s vzdělávací politikou a podle představ tvůrců kurikula obsah vzdělání)
- **zdroj učebních informací pro žáky** (didaktická transformace poznatků dané vědní disciplíny)
- **didaktický prostředek pro učitele**

Základní funkce učebnice

Prezentace učebních informací různými formami (slovem, obrazem a jejich kombinací).

Řízení

- učitelova vyučování (určuje proporce učiva pro časovou jednotku výuky)
- žákova učení (např. pomocí otázek a úkolů)

Organizace (*orientace*) uživatele při práci s učebnicí (pomocí pokynů, obsahu, rejstříku, grafického zpracování apod.)

*Tento projekt je spolufinancován Evropským
sociálním fondem a státním rozpočtem
České republiky.*

Strukturní prvky učebnice

A. Výkladové složky (*prezentace učiva*)

- **Výkladový text** (základní text, vzorové úlohy, aplikace učiva, shrnutí)
- **Doplňující text** (motivační text, rozšiřující poznatky, historické poznámky apod.)
- **Vysvětlující text** (vysvětlení původu cizích slov, poznámky pod čarou, texty pod obrázky)

B. Obrazový materiál

C. Nevýkladové složky (*řídící vyučování a učení*)

- **Procesuální aparát** (otázky a úlohy, odpovědi a řešení)
- **Orientační aparát** (nadpisy, odkazy, grafické symboly)

Požadavky na učebnici

- *odborné* (souhlas učiva s poznatky dané vědní disciplíny),
- *didaktické* (soulad s kurikulem, správný výběr poznatků)
- *metodické* (volba adekvátních prostředků výkladu učiva),
- *logické* (ucelená struktura poznatků a rozčlenění učiva),
- *psychologické* (přiměřenost učiva věkovému stupni žáků),
- *lingvistické* (jazyková správnost a stylistická úroveň),
- *estetické* (vhodné výtvarné a typografické ztvárnění učebnice),
- *hygienické* (přiměřený objem a hmotnost učebnice, kvalita papíru).

Kritéria výběru učebnice

- Didaktické zpracování
- Obsah učiva, jeho aktuálnost nebo zastaralost
- Logicko-strukturální uspořádání
- Grafická a typografická úroveň
- Jazyk, styl a terminologická správnost textu
- Kvantitativní kritéria (formát, rozsah, cena)
- Výukové materiály rozšiřující učebnici
- Metodická příručka pro učitele

Doplňující literatura pro učitele a žáka

- Odborná a metodická literatura pro učitele
- Sbírky úloh, testy
- Pracovní sešity
- Tabulky a přehledy poznatků
- Doplnková četba, populárně naučná literatura
- Encyklopedie, lexikony, atlasy
- Učebnicové komplexy (učebnice + CD)

*Tento projekt je spolufinancován Evropským
sociálním fondem a státním rozpočtem
České republiky.*

